

 <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1793>

 Prof. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir/ TÜRKİYE

 Prof. Dr. Güler BALCI ALPARSLAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir/ TÜRKİYE

 Araş. Gör. Dr. Burcu BABADAĞ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir/ TÜRKİYE

 Araş. Gör. Betül ÖZTÜRK

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kütahya / TÜRKİYE

 Araş. Gör. Gamze ÜNVER

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kütahya / TÜRKİYE

Citation: Köşgeroğlu, N., Balcı Alparslan, G., Babadağ, B., Öztürk, B. & Ünver, G. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ve problem çözme becerileri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(56), 1969-1977.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ

ÖZET

Giriş: Son yıllarda duygusal zeka günlük hayatta başarının ve kişilerarası ilişkilerin hayati unsurlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Duygusal zekanın gelişimi okul öncesi eğitimden üniversiteye dek her eğitim kademesinde önemlidir. Hemşirelik öğretiminde, öğrenci hemşirelerin yaşadıkları stresli ve zor durumlar karşısında kendilerinin ve başkalarının duygularının farkında olabilmeleri, baş etme ve uyum sağlama süreçlerini geliştirebilmeleri için duygusal zekalarının ve problem çözme becerilerinin gelişmesi önemlidir.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamızın örneklemini oluşturan öğrenciler, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı yaz okulu derslerini almak için farklı eğitim kurumlarından gelmiş ve çalışmamıza katkı sağlamışlardır. Duygusal Zeka Ölçeği (DZ) ve Problem Çözme Envanteri (PÇB) ölçekleri ve araştırmacılar tarafından literatür incelemesi sonucu oluşturulan sosyodemografik veri formu kullanılarak veriler elde edilmiştir. İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 20) adlı paket program kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,43±2,06 (yıl), %98,0'si bekar ve %56,9'si kadındır. DZ Ölçeği toplam puan ortalaması 3,33±0,67 ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla iyi oluş 3,33±0,82, öz kontrol 3,04±0,73, duygusallık 3,25±0,59, sosyallik 3,38±0,68'dir. PÇB toplam puan ortalaması 100,65±13,96 ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla aceleci yaklaşım 34,44±8,33, düşünen yaklaşım 14,39±4,72, kaçınan yaklaşım 14,72±4,70, değerlendirici yaklaşım 8,71±3,16, kendine güvenli yaklaşım 17,40±5,62, planlı yaklaşım 10,99±3,82'dir. DZ Ölçeği ile PÇB arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmamızın sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinde duygusal zeka ve problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu ve aynı zamanda sosyal olarak daha aktif olan öğrencilerin duygusal zekalarının daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Hemşirelere kendini tanıma ve duyguların yönetimine yönelik mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim verilmesi ile hasta bakım kalitesini arttıracak düşünülmemektedir. Literatürde duygusal zeka becerilerinin hemşirelere işe alırken gözetilecek önemli bir şart olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle ülkemizde de hemşirelik okullarında duygusal zeka becerilerinin gelişmesini sağlamak üzere ders dışı seminer, konferans, workshop, panel vb. faaliyetlerin düzenlenmesi, duygusal zekanın gelişimi için öncelikle öğrencilerin kendi özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini tanımları ve olaylar karşısında duygusal tepkilerinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygusal zeka, problem çözme, öğrenci hemşire.

PROBLEM-SOLVING SKILLS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVEL OF NURSING STUDENTS

ABSTRACT

Introduction: In recent years, emotional intelligence has emerged as a vital element of success in daily life and interpersonal relationships. The development of emotional intelligence is important at every level of education from pre-school to university. All results of the emotional intelligence in terms of education increased the necessity of this concept in the nursing education process. It is important to develop emotional intelligence in nursing teaching so that student nurses can be aware of their and others' emotions in the face of stressful situations and improve their coping and adaptation processes.

Material and Method: The students who made the sample of our work came from the different educational institutions to get the summer school courses opened in Eskişehir Osmangazi University Health Sciences Faculty in 2016-2017 Education Year. Emotional Intelligence Scale and Problem Solving Inventory Scales and the sociodemographic data form created by the researchers as a result of the literature review were used. Statistical analyzes were performed using the SPSS (IBM SPSS Statistics 20) package program. Frequency tables and descriptive statistics are used in the interpretation of findings.

Results: The average age of the participants was $21,43 \pm 2,06$ (year), 98,0% were single and 56,9% were females. The mean score of emotional intelligence scale was $3,33 \pm 0,67$ and mean scores of scale subscale were good $3,33 \pm 0,82$, self control $3,04 \pm 0,73$, sensibility $3,25 \pm 0,59$, sociability it is $3,38 \pm 0,68$. The total score average of the problem-solving inventory was $100,65 \pm 13,96$ and the mean scores of the scale subscales were $34,44 \pm 8,33$, $14,39 \pm 4,72$, evasive approach $14,72 \pm 4,70$, the evaluative approach was $8,71 \pm 3,16$, the self-confident approach was $17,40 \pm 5,62$, and the planned approach was $10,99 \pm 3,82$. A statistically significant relationship was found between the Emotional Intelligence Scale and the Problem Solving Inventory on the negative side, very poorly and on the scale.

Conclusion: According to the results of our study, emotional intelligence and problem-solving skills in nursing students were found to be moderate and meaningful, and emotional intelligence of socially more active students was higher. In the literature review, nurses were directed to their own emotions and to be involved in nursing education curricula in emotional intelligence and problem solving to understand the emotions of the patients, and these curriculum programs should be supported by the efforts to develop emotional intelligence skills. It is considered that nurses will increase the quality of patient care by providing self-awareness and management of emotions before and after graduation. It is stated in the literature that emotional intelligence skills are an important condition to be observed when recruiting nurses. For this reason, extramarital seminars, conferences, workshops, panels and so on are organized in our country in order to develop emotional intelligence skills in nursing schools. the organization of activities, the development of emotional intelligence, the students firstly identify their characteristics, their strengths and weaknesses, and the evaluation of emotional reactions to events.

Keywords: emotional intelligence, problem-solving, nursing student.

1. GİRİŞ

Son yıllarda Duygusal Zeka (DZ) ve Problem Çözme Becerisi (PÇB), günlük hayatta başarının ve kişilerarası ilişkilerin temel unsurları olarak tanımlanmaktadır (Abdollahpour, Nedjat, Besharat, Hosseini & Salimi, 2016; Whitley-Hunter, 2014). Duygusal zekâ, insanın hem kendi hem de etrafındaki bireylerin duygusal düşüncelerinin anlaşılması ve yönetimi olarak tanımlanmaktadır (Dooley, East & Nagle, 2019; Salovey & Mayer, 1990). Omid, Haghani & Adibi (2016)'nin Baron'dan aktardığına göre DZ, bireylerin günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme ve stresle baş etme becerilerini (duygusal, sosyal ve bireysel) etkilemektedir. Hastalar, aileleri ve sağlık ekibinin diğer üyeleriyle ilişki halinde olan hemşireler için duygusal zeka holistik hemşirelik bakımının sağlanması ve bakımın kalitesinin artırılmasında önemli bir kavramdır (Christianson,2020). Ayrıca ölüm, etik sorunlar, uygunsuz çalışma saatleri ve ağır iş yükü gibi pek çok stresörler ile baş etmek zorunda olan bir meslek grubu olduğundan hemşirelerin fiziksel ve psikolojik iyilik hallerinin sürdürülmesinde problem becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir (Chun & Park, 2016; Orak ve ark., 2016; Saedpanah, Salehi & Moghaddam, 2016).

DZ her zaman ve her yaşta geliştirilebilir ve öğretilbilir olması tüm eğitim kademelerinde önemini bir kat daha artırır (Balcı, 2016; Somuncuoğlu, 2005). DZ öğrenilebilir olması durumu, araştırmacıları DZ'nin gelişiminde eğitimin yerini ve gerekliliğini araştırmaya yöneltmiştir (Karahan ve Özçelik, 2006). Hemşirelik öğretiminde, öğrenci hemşirelerin yaşadıkları stresli ve zor durumlar karşısında kendilerinin ve başkalarının duygularının farkında olabilmeleri, baş etme ve uyum sağlama süreçlerini geliştirebilmeleri için DZ'nin ve PÇB'nin gelişimi önemlidir (Büyükbayram, Arabacı, Taş & Varol, 2016). Hemşirelikte insan ilişkilerinin ve hastaların fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik nitelikli hemşirelik bakımının kritik önemi, öğrencilerin yardımseverliklerini geliştirmeye odaklanan eğitim programlarını öne çıkaran çalışmalar tarafından da kanıtlanmıştır (Foster, McCloughen, Delgado, Kefalas & Harkness, 2015). Yapılan çalışmalar, mevcut hemşirelik eğitim programlarının öğrenci hemşirelerin DZ ve PÇB'nin gelişimlerine katkı sağlamadığını ve dolayısıyla öğrencilerin klinik yeterliliklerini geliştirmediğini göstermektedir. Günümüze kadar, öğrencilerde PÇB ve DZ eğitimi, hemşirelik disiplinde, profesyonel yeterliliklerine geliştirici bir faktör olarak

düşünülmemiştir. Ancak bu eğilim, tüm dünya üzerindeki hemşirelik programları için önemli bir sorundur. Özetle, anahtar bir faktör olarak DZ ve PÇB'nin hemşirelik eğitim müfredatı içinde yerini bulması gerekir (Ranjbar, 2015). Bu çalışma ülkemizde farklı hemşirelik eğitim modelleri uygulanan öğrencilerin duygusal zeka ve problem çözme becerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamızın örneklemi oluşturulan öğrenciler, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Yaz Döneminde açılan yaz okulu derslerini almak için farklı eğitim kurumlarından gelmiş ve çalışmamıza katkı sağlamışlardır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli Etik Kurul İzni Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri Ölçekleri ve araştırmacılar tarafından literatür incelemesi sonucu oluşturulan sosyodemografik veri formu kullanılarak veriler elde edilmiştir. İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 20) adlı paket program kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için "Mann-Whitney U" test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleri ile karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sosyodemografik Özellikler ile İlişkili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,43±2,06 (yıl), %98,0'si bekar ve %56,9'si kadındır. Öğrencilerin %59,6'sının son 10 yılda il merkezinde yaşadığı ve %33,3'ünün devlet yurdunda kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin ailelerinin %48,4'ünün aile yapısının koruyucu bir yapıya sahip olduğu, %79,9'unun ailesinin gelir düzeyinin orta olduğu ve %30,6'sının 4 ve daha fazla kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %45,4'ünün annesi ilköğretim mezunu ve %39,1'inin babası ilköğretim mezunudur.

3.2. Eğitim ile İlişkili Bulgular

Öğrencilerin; %58,2'sinin Anadolu Lisesi mezunu, %53,9'unun lise derecesinin iyi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %85,9'unun üniversite eğitim sisteminin klasik sistem, %70,4'ünün ders başarı durumunun orta düzeyde ve %89,1'inin not ortalamasının 3.00'ın altında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %29,3'unun eğitim-öğretim döneminde dönem kaybı yaşadığı ve %83,6'sının ders çalışma düzeninin sınav zamanı olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya konu olan kişilerin öğrenim süreci boyunca en çok karşılaştığı engelin (%25,3) "zaman sorunu" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde çözümlenmesi zorunda kalınan konunun "okul" olduğu (%29,9) belirlenmiştir. Öğrencilerin mezuniyet sonrası planları arasında yüksek lisans eğitimi (%19,1), çalışılan alana yönelik sertifika eğitimi (%17,8) gibi planlar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %50,3'ünün ise yabancı dil seviyesinin orta (okuma, yazma ve konuşma) olduğu belirlenmiştir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Eğitim İle İlişkili Bulgular

Değişken (N=304)	n	%
Mezun olunan lise		
Düz lise	95	31,3
Anadolu Lisesi	177	58,2
Sağlık meslek lisesi	24	7,9
Fen lisesi	8	2,6
Üniversitenin eğitim sistemi		
Klasik sistem	261	85,9
Entegre sistem	43	14,1
Ders başarı durumu		
İyi	45	14,8
Orta	214	70,4
Kötü	45	14,8

Tablo 1. Eğitim İle İlişkili Bulgular (Devamı)

Değişken (N=304)	n	%
Ders çalışma düzeni		
Sınav zamanı	254	83,6
Düzenli	50	16,4
Öğrenme sürecindeki engeller*		
Ekonomik nedenler	107	16,6
Zaman sorunu	163	25,3
Teknoloji ile ilgili nedenler	124	19,3
Araştırma süreci ile ilgili nedenler	47	7,3
Nasıl öğreneceğini bilmeme	88	13,7
Arkadaşlarım ile ilgili problemler	55	8,5
Yurt sorunları	60	8,3
Çözümleme zorunda kalınan konu		
Okul	91	29,9
Ailevi	45	14,8
Sosyal çevre	61	20,1
Duygusal ilişkiler	54	17,8
Ekonomik nedenler	53	17,4
Mezuniyet sonrası yapılması gerekenler		
Çalışılan alana yönelik sertifikalı eğitim	54	17,8
Yüksek lisans eğitimi	58	19,1
Çalışılan alana yönelik hizmet içi eğitim	33	10,8
Yüksek lisans / Doktora	36	11,8
Hiçbiri	31	10,2
Hepsi	92	30,3

*Soruya birden fazla cevap verildiği için “n” değişmiş ve yüzdeler değişen örnek sayısına göre hesaplanmıştır.

3.3. Sosyal Faaliyetlere İlişkin Bulgular

Öğrencilerin %41,8’inin okul dışında herhangi bir kurs/aktiviteye katılmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerden sadece %37,4’ünün ayda bir-iki defa sinema vb. etkinliklere katıldığı, %52,0’sinin çevre ile ilişkilerinin orta düzeyde olduğu ve %33,8’inin ise son iki ayda arkadaşlarıyla (6 ve üzeri sayıda) aktiviteye katıldığı belirlenmiştir. Öğrencilerden %54,6’sının günde 1 saat ve altı sürede televizyon izlediği belirlenmiştir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Sosyal Faaliyetlere İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=304)	n	%
Okul dışı kurs/aktivite		
Bilgisayar kursu	25	8,2
Yabancı dil kursu	34	11,2
Spor, dans ve fiziksel aktivite	76	25,0
Yurt dışı eğitim programları	7	2,3
Tiyatro	16	5,3
Satranç	8	2,6
Enstrüman kursu	11	3,6
Herhangi bir kurs/aktivite katılmıyor	127	41,8
Sinema vb. etkinlik sıklığı		
Nadiren	110	36,2
Ayda bir iki defa	114	37,4
Haftada bir defa ve üzeri	54	17,8
Hiç katılmıyor	26	8,6
Çevre ile ilişkilerin değerlendirilmesi		
Zayıf	14	4,6
Orta	158	52,0
Güçlü	132	43,4
Son iki ayda arkadaşlarla aktivite sayısı		
1-2	102	33,6
4-5	99	32,6
6 ve üzeri	103	33,8

Tablo 2. Sosyal Faaliyetlere İlişkin Bulguların Dağılımı (Devamı)

Değişken (N=304)	n	%
Günde ortalama TV süresi		
1 saat altı	166	54,6
1 saat	54	17,8
2 saat	50	16,4
3 saat ve üzeri	34	11,2

3.4. Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ) ve Problem Çözme Envanteri (PÇE) Ortalama Puanları

DZÖ toplam puan ortalaması $3,33 \pm 0,67$ ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla iyi oluş $3,33 \pm 0,82$, öz kontrol $3,04 \pm 0,73$, duygusallık $3,25 \pm 0,59$, sosyallik $3,38 \pm 0,68$ 'dir. **PÇE** toplam puan ortalaması $100,65 \pm 13,96$ ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla aceleci yaklaşım $34,44 \pm 8,33$, düşünen yaklaşım $14,39 \pm 4,72$, kaçınan yaklaşım $14,72 \pm 4,70$, değerlendirici yaklaşım $8,71 \pm 3,16$, kendine güvenli yaklaşım $17,40 \pm 5,62$, planlı yaklaşım $10,99 \pm 3,82$ 'dir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. DZÖ ve PÇE Puan Ortalamaları

Ölçekler (N=304)		Mean	S.D.	Medyan	Min.	Max.
Duygusal Zeka Ölçeği	<i>İyi oluş</i>	3,33	0,82	3,5	1,0	5,0
	<i>Öz Kontrol</i>	3,04	0,73	3,0	1,3	5,0
	<i>Duygusallık</i>	3,25	0,59	3,3	1,8	5,0
	<i>Sosyallik</i>	3,38	0,68	3,3	1,0	5,0
	Toplam	3,33	0,67	3,3	1,3	5,0
Problem Çözme Envanteri	<i>Aceleci Yaklaşım</i>	34,44	8,33	36,0	9,0	54,0
	<i>Düşünen Yaklaşım</i>	14,39	4,72	15,0	5,0	30,0
	<i>Kaçınan Yaklaşım</i>	14,72	4,70	16,0	4,0	24,0
	<i>Değerlendirici Yaklaşım</i>	8,71	3,16	9,0	3,0	18,0
	<i>Kendine Güvenli Yaklaşım</i>	17,40	5,62	18,0	6,0	36,0
	<i>Planlı Yaklaşım</i>	10,99	3,82	11,0	4,0	24,0
	Toplam	100,65	13,96	104,0	39,0	144,0

3.5. Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ) ve Problem Çözme Envanteri (PÇE) Puanları Korelasyonu

DZÖ ile **PÇE** arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -0,234; p = 0,000$) (Bkz. Tablo 4).

DZÖ iyi oluş puanı ile **DZÖ** sosyallik ve toplam puan arasında pozitif yönde zayıf derecede ve **PÇE** aceleci yaklaşım ve kaçınan yaklaşım puanı arasında ise negatif yönde zayıf derecede istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **DZÖ** öz kontrol puanı ile **PÇE** düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, planlı yaklaşım ve toplam puanı arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **DZÖ** duygusallık puanı ile **DZÖ** sosyallik ve toplam puan arasında pozitif yönde, zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **DZÖ** duygusallık puanı ile **PÇE** düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım puanı arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **DZÖ** sosyallik puanı ile **DZÖ** toplam puan arasında pozitif yönde, orta derecede ve **PÇE** aceleci yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım puanı arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$) (Bkz. Tablo 4).

PÇE aceleci yaklaşım puanı ile **PÇE** düşünen yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım puanı arasında negatif yönde zayıf derecede ($p < 0,05$) ve **PÇE** kaçınan yaklaşım puanı arasında pozitif yönde, orta derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **PÇE** düşünen yaklaşım puanı ile **PÇE** kaçınan yaklaşım puanı arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve **PÇE** değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, planlı yaklaşım arasında pozitif yönde, orta derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). **PÇE** kaçınan yaklaşım puanı ile **PÇE** değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım puanı arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$) (Bkz. Tablo 4).

edilmiştir ($p<0,05$). PÇE değerlendirici yaklaşım puanı ile PÇE kendine güvenli yaklaşım, planlı yaklaşım arasında pozitif yönde, orta derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). PÇE kendine güvenli yaklaşım puanı ile PÇE planlı yaklaşım arasında pozitif yönde, orta derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). PÇE planlı yaklaşım puanı ile PÇE toplam puanı arasında pozitif yönde, orta derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Bkz. Tablo 4).

Ayrıca yapılan karşılaştırmalarda; öğrencilerin not ortalaması PÇE alt boyutu aceleci yaklaşım ve kaçınan yaklaşım arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Cinsiyetlere göre DZÖ alt boyutu iyi oluş puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kadınların iyi oluş puanı, ($Z=-2,494$; $p=0,013$), duygusallık puanı ($Z=-1,979$; $p=0,048$) ve sosyallik puanı ($Z=-2,619$; $p=0,009$) erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bunun yanında; sinema vb. etkinliğe haftada bir defa ve üzeri sıklıkla gidenlerin iyi oluş puanı, $\chi^2=10,362$; $p=0,016$), duygusallık puanı ($\chi^2=8,793$; $p=0,032$), sosyallik puanı ($\chi^2=21,124$; $p=0,000$) ve DZÖ toplam puanı ($\chi^2=15,637$; $p=0,001$) nadiren ve ayda bir iki defa gidenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca; kadınların kaçınan yaklaşım puanı, ($Z=-3,253$; $p=0,001$) problem çözme envanteri toplam puanı ($Z=-2,046$; $p=0,041$) erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Tablo 4. DZÖ ve PÇE Puan Korelasyonları

Korelasyon* (N=304)	Duygusal Zeka Ölçeği					Problem Çözme Envanteri							
		<i>İyi oluş</i>	<i>Öz Kontrol</i>	<i>Duygusallık</i>	<i>Sosyallik</i>	<i>Toplam</i>	<i>Aceleci Yaklaşım</i>	<i>Düşünen Yaklaşım</i>	<i>Kaçınan Yaklaşım</i>	<i>Değerlendirici Yaklaşım</i>	<i>Kendine Güvenli</i>	<i>Planlı Yaklaşım</i>	<i>Toplam</i>
<i>İyi oluş</i>	<i>r</i>	1.000	-0,065	0,066	0,369	0,356	-0,273	0,036	-0,392	0,002	0,055	0,046	-0,136
	<i>p</i>	.	0,256	0,248	0,000	0,000	0,000	0,532	0,000	0,976	0,336	0,420	0,017
<i>Öz Kontrol</i>	<i>r</i>	#	1.000	0,340	0,264	0,373	-0,084	-0,152	-0,121	-0,116	-0,175	-0,210	-0,215
	<i>p</i>	#	.	0,000	0,000	0,000	0,142	0,008	0,036	0,043	0,002	0,000	0,000
<i>Duygusallık</i>	<i>r</i>	#	#	1.000	0,420	0,381	-0,033	-0,206	-0,144	-0,152	-0,198	-0,227	-0,306
	<i>p</i>	#	#	.	0,000	0,000	0,572	0,000	0,012	0,008	0,001	0,000	0,000
<i>Sosyallik</i>	<i>r</i>	#	#	#	1.000	0,503	-0,127	-0,084	-0,397	-0,153	-0,122	-0,125	-0,316
	<i>p</i>	#	#	#	.	0,000	0,026	0,142	0,000	0,007	0,033	0,030	0,000
<i>Toplam</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	1.000	-0,142	-0,045	-0,310	-0,127	-0,102	-0,160	-0,234
	<i>p</i>	#	#	#	#	.	0,013	0,434	0,000	0,027	0,075	0,005	0,000
<i>Aceleci Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	1.000	-0,424	0,606	-0,348	-0,448	-0,459	0,045
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	.	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,430
<i>Düşünen Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	1.000	-0,245	0,604	0,742	0,708	0,705
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	.	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
<i>Kaçınan Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	#	1.000	-0,199	-0,238	-0,215	0,252
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	#	.	0,000	0,000	0,000	0,000
<i>Değerlendirici Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	1.000	0,647	0,592	0,605
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	.	0,000	0,000	0,000
<i>Kendine Güvenli Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	1.000	0,703	0,694
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	.	0,000	0,000
<i>Planlı Yaklaşım</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	1.000	0,622
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	.	0,000
<i>Toplam</i>	<i>r</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	1.000
	<i>p</i>	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	.

* Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde “Spearman” korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

4. TARTIŞMA

Hemşirelerin üst düzeyde DZ ve PÇB’ne sahip olması, hizmet kalitesini yükseltmede önemlidir. Bu çalışmada sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin DZ ve PÇB düzeyleri ve ilişkili faktörler incelenmiştir.

Çalışmada öğrencilerin DZ ve PÇB'nin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Olgun, Öntürk, Karabacak, Aslan Eti & Serbest (2010)'in çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kantek, Öztürk & Gezer (2010)'in çalışmalarında da problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızın sonucunda DZÖ ile PÇE arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,234$; $p=0,000$). Karabulutlu, Yılmaz & Yurttaş (2011), DZ toplam ve alt boyutları puan ortalamaları ile PÇ puan ortalaması arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuşlardır ($p<0,05$). PÇE'nde puan azaldıkça bireyin PÇ becerisindeki artışı ifade eden bir ölçme aracıdır. Dolayısıyla bireylerin DZ düzeyleri arttıkça PÇ becerileri artmaktadır. DZ öğrenilebilir ve geliştirilebilir yetkinlikleri içeren bir kavramdır (Kanbay, Aslan, Işık & Kılıç, 2013). Landa, López-Zafra, Martos & Del Carmen Aguilar-Luzón (2008), yapmış oldukları bir çalışmada DZ yeteneği yüksek olan hemşirelerin PÇB'nin arttığı ve stresi azaltmak için uygun stratejiler kullandıklarını saptanmıştır. Kanbay ise hemşirelik öğrencilerinden eleştirel düşünme özelliğine sahip olanların PÇ puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kanbay vd., 2013). Hemşirelik öğrencilerinde DZ değerlendirildiği bir çalışmada, DZ'sı yüksek olan öğrencilerin ekip çalışmasına daha fazla uyum sağladığı belirlenmiştir (Önler vd., 2015). Ayrıca DZ'sı yüksek olan hemşirelerin daha kaliteli hizmet verdikleri ve iş doyumlarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Büyükbayram & Gürkan, 2014; Çolak & Uğur, 2017).

Bizim çalışmamızda öğrencilerin not ortalamaları ile PÇE alt boyutu aceleci yaklaşım ve kaçınan yaklaşım arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Olgun ve ark. (2010) öğrencilerin not ortalaması düştükçe kişisel kontrol becerilerinde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre dersleri daha iyi olan öğrencilerin daha az aceleci ve kaçınan yaklaşım gösterdikleri ve kişisel kontrollerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun derslerde daha başarılı olan öğrencilerin özgüvenlerinin daha yüksek olduğu ve atılgan yaklaşım göstermeleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Akın vd., 2007).

Çalışmamızda kadınların DZÖ alt boyutlarından; iyi oluş puanı, duygusallık puanı ve sosyallik puanı, erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Sonuçlara göre bu durumun kadın öğrencilerin erkeklerden sayıca fazla olması ile ilişkilendirilmiştir. Hemcinsleri ile daha fazla sosyal ilişki kurma fırsatı olan kadın öğrencilerin iyi oluş ve sosyallik puanları daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Kanbay ve ark. (2013), PÇB'nin yaş ile ilişkili olduğu ancak cinsiyetle ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mankan, Sevgi ve Çimen (2014) ise, hemşirelik öğrencilerinin DZ düzeylerinin yaş, cinsiyet, maddi durum gibi bazı sosyodemografik özelliklerden ve alınan eğitimden etkilendiğini bulmuştur. Yüksel (2015)'in çalışmasında; öğrencilerin PÇB'nin orta düzeyde olduğu, cinsiyet, sınıf, mezun olunan okul, üniversite yaşantılarında kaldıkları yer, anne ve baba yaklaşımlarını algılamalarının PÇB'nin ortalamalarını etkilemediği belirlenmiştir.

Çalışmamızda sinema vb. etkinliğe haftada bir defa ve üzeri sıklıkla giden öğrencilerin iyi oluş puanı, duygusallık puanı, sosyallik puanı ve DZÖ toplam puanı nadiren ve ayda bir iki defa gidenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Sosyal faaliyetlere daha sık katılan öğrencilerin iyi oluş durumlarının, duygusallık düzeylerinin ve sosyallik durumlarının daha az katılanlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sosyal faaliyetlere daha sık katılan öğrencilerin diğer öğrencilere göre DZÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinde DZ ve PÇB'nin orta düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu, aynı zamanda sosyal olarak daha aktif olan öğrencilerin DZ'nin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan literatür incelemesinde hemşirelerin kendi duygularını yönetmesi ve hastaların duygularını anlaması için DZ ve PÇ konularının hemşirelik eğitimi müfredatlarında yer alması gerektiği ve bu müfredat programlarının DZ becerilerini geliştiren uğraşlar ile desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde DZ becerilerinin hemşireleri işe alırken gözetilecek önemli bir şart olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle ülkemizde de hemşirelik okullarında DZ becerilerinin gelişmesini sağlamak üzere ders dışı seminer, konferans, workshop, panel vb. faaliyetlerin düzenlenmesi, duygusal zekânın gelişimi için öncelikle öğrencilerin kendi bireysel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini tanımaları ve olaylar karşısında duygusal tepkilerinin değerlendirilmesi

önerilmektedir (Büyükbayram & Gürkan, 2014; Erkayıran, 2016; Kantek, 2010; Karabulutlu,2011; Olgun, 2010).

KAYNAKLAR

- ABDOLLAHPOUR, I., NEDJAT, S., BESHARAT, M. A., HOSSEINI, B., & SALIMI, Y. (2016). Emotional Intelligence: A Comparison between Medical and Non-Medical Students. *Iranian journal of public health*, 45(2), 214-222.
- AKIN, S., GÜNGÖR, I., MENDİ, B., ŞAHİN, N., BİZAT, E. & DURNA, Z. (2007). Nursing student's problem solving skills and internal-external locus of control. *HEAD*, 4(2), 30-36
- BALCI, S. (2016). Duyguları Güçlendirme Eğitimi Programının Annelerin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 35-43.
- BÜYÜKBAYRAM, A., ARABACI, L. B., TAŞ, G. & VAROL, D. (2016). Öğrenci Hemşirelerin Duygusal Zekâ ve Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(3),8.
- BÜYÜKBAYRAM, A. & GÜRKAN, A. (2014). Hemşirelerin İş Doyumunda Duygusal Zekânın Rolü. *Psikiyatri Hemşireleri Derneği*, 5(1), 41-48.
- CHRISTIANSON, K. L. (2020). Emotional Intelligence and Critical Thinking in Nursing Students: Integrative Review of Literature. *Nurse educator*, doi:10.1097/NNE.0000000000000801.
- CHUN, K. H. & PARK, E. (2016). Diversity of Emotional Intelligence among Nursing and Medical Students. *Osong Public Health and Research Perspectives*, 7(4), 261-265.
- ÇOLAK O, D. & UĞUR, E. (2017). Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Bakım Davranışlarına Etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(29),104-109.
- DOOLEY, D., EAST, L. & NAGLE, C. (2019). Emotional intelligence: a qualitative study of student nurses' and midwives' theoretical and clinical experience. *Contemporary Nurse*, (55)4-5, 341-350, DOI: 10.1080/10376178.2019.1661784
- ERKAYIRAN, O. (2016). *Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine etkisi*. Yüksek lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- FOSTER, K., McCLOUGHEN, A., DELGADO, C., KEFALAS, C. & HARKNESS, E. (2015). Emotional intelligence education in pre-registration nursing programmes: An integrative review. *Nurse education today*, 35(3), 510-517.
- KANBAY, Y., ASLAN, Ö., IŞIK, E. & KILIÇ, N. (2013). Hemşirelik Lisans Öğrencilerinin Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Becerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3),244-251.
- KANTEK, F., ÖZTÜRK, N. & GEZER, N. (2010). *Bir sağlık yüksekokulunda öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin incelenmesi*. In International Conference on New Trends in Education and Their Implications (pp. 11-13).
- KARABULUTLU, E. Y., YILMAZ, S. & YURTTAŞ, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.
- KARAHAN, T. F. & ÖZÇELİK, M. (2006). Bir Duygusal Zeka Beceri Eğitimi Programı'nın Diyabet Hastalarının Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 301-320.
- LANDA, J. M. A., LÓPEZ-ZAFRA, E., MARTOS, M. P. B. & DEL CARMEN AGUILAR-LUZÓN, M. (2008). The relationship between emotional intelligence, occupational stress and health in nurses: a questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 45(6), 888-901.
- MANKAN, T., SEVGİ, Y. & ÇİMEN, K. (2014). *Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri*. Bildiri Kitabı 13. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi. (ss.276), Trabzon.

- OLGUN, N., ÖNTÜRK, Z. K., KARABACAK, Ü., ASLAN ETİ, F. & SERBEST, Ş. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri: Bir yıllık izlem sonuçları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (4), 188-194.
- OMID, A., HAGHANI, F. & ADIBI, P. (2016). Clinical teaching with emotional intelligence: A teaching toolbox. *Journal of Research in Medical Sciences: The Official Journal of Isfahan University of Medical Sciences*, 2016, 21-27.
- ORAK, R. J., FARAHAANI, M. A., KELISHAMI, F. G., SEYEDFATEMI, N., BANIHASHEMI, S., & HAVAEI, F. (2016). Investigating the effect of emotional intelligence education on baccalaureate nursing students' emotional intelligence scores. *Nurse Education in Practice*, 20, 64-69.
- ÖNLER, E., YILDIZ, T., SÜZEN, E. R., AYDINYILMAZ, H., URCANOĞLU, Ö. B., KILIÇ, Ö. & MALAK, A. (2015). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Ekip Çalışması Tutumları İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *International Anatolian Academic Online Journal Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 19-29.
- RANJBAR, H. (2015). Emotional intelligence training: A necessity for nursing education curriculum. *Nurse Education Today*, 35(11), 1053.
- SAEDPANAH, D., SALEHI, S., & MOGHADDAM, L. F. (2016). The Effect of Emotion Regulation Training on Occupational Stress of Critical Care Nurses. *Journal of Clinical & Diagnostic Research*, 10(12), 10.7860/JCDR/2016/23693.9042.
- SALOVEY, P. & MAYER, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.
- SOMUNCUOĞLU, D. (2005). Duygusal zekâ yeterliliklerinin kuramsal çerçevesi ve eğitimdeki rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 269-293.
- YÜKSEL, A. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme öz değerlendirme sonuçları ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1), 37-49.
- WHITLEY-HUNTER, B. L. (2014). Validity of transactional analysis and emotional intelligence in training nursing students. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 2(4), 138.